

als staat, als gemeente, of als de een of andere maatschappelijke instelling tegemoet komt; dit alles echter kan hem den maecenas, den liefhebber niet vergoeden, en hij, die tegenwoordig nog ondanks alles den moed heeft zich op deze eerwaardige, voornamelijk kunst toe te leggen moet te voren gelaten constateeren: de beeldhouwkunst heeft geen publiek.

Ik heb iederen keer, zoo vaak of zoo zelden ik in een museum kom, gelegenheid dit te constateeren. Het is waar, dat de menschen gewoonlijk ook niet weten hoe ze met schilderijen moeten omgaan, maar toch vinden ze daar dikwijls een zeker contact, omdat ze daar van het stoffelijke uitgaan en allerlei associaties en verbindende elementen aanwezig zijn. De Venus van Tiziaan vinden ze een mooie vrouw, een zelfportret van den ouden Rembrandt zal hen ontroeren, een heerlijk boschgezicht noodigt hen uit tot rusten of meewandelen; oude schilderijen met vreemde costuums zijn amusant als een gezellig comediestuk, ze hebben bovendien het voordeel ons op de hoogte te brengen van oude zeden en merkwaardige modes uit vroeger tijden. Van de kleur gaat een zinnelijke bekoring uit, en al mag het dan den beschouwer niet bewust zijn, zij heeft invloed op zijn stemming, en is als een voortdurend hoorbare muziek. Men zou denken, dat de beeldhouwkunst nog sterker tot de zinnen moest spreken, want ook de tastzin speelt daarbij een rol. Een gebeeldhouwde Venus kan men streelen, een geschilderde Venus niet. Het geheele effect van een schilderij of teekening berust op gewoonte en zelfs op conventie; er wordt ons gesuggereerd op een vlak de afbeelding van een wereld in drie dimensies te zien, die b.v. een Chinees, niet gewend aan het zien in perspektief, in 't geheel niet onderscheiden zou. De beeldhouwkunst als een kunst die de ruimte vult staat het dichtst bij de werkelijkheid. Het standbeeld heeft een voor- en een achterkant, kan op iedere wijze bekeken worden, al naar de beschouwer dat wenscht. En toch, van al deze voordeelen schijnt de plastiek niet te profiteeren en de verlegenheid van den beschouwer blijft tegenover haar het grootst. Wat haar nog het meest beschermt, is, volgens mijn ervaring, het didactische element, de attributen die haar vergezellen, of de historische feiten waarop zij betrekking heeft of ook een grootere dramatische enscèneering. Van dit gezichtspunt uit wordt misschien ook nog de moderne, en daarvan juist de slechtste, beeldhouwkunst begrepen, die een handeling realistisch voorstelt of het verloop van een gemoedsbeweging zoo gemoedelijk en roerend mogelijk veraanschouwelijkt. Het kleinste aantal vrienden vindt de goede moderne plastiek, die afstand gedaan heeft van poetische en litteraire ontleeningen. Misschien ook komt hier nog een factor bij: binnenshuis in het museum ziet het marmer er te wit, te nieuw, en het brons te glad uit. Deze nieuwe beelden schijnen geen huid te hebben en lijken nog naakter dan antieke beelden, of eigenlijk meer uitgekled dan naakt, en bovenal ontbloot van een innerlijk verband, dat ook als een soort gewaad of omhulsel van de ziel